

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่จะช่วยให้พลเมืองของชาติเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่รู้จักคิดและสร้างสรรค์ชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาคุณภาพการศึกษาในแต่ละระดับแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันและการศึกษาแต่ละระดับต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น สำหรับการศึกษาในระดับมัศึกษานั้นอาจกล่าวได้ว่าขาดเสียมิได้ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กซึ่งเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งจะต้องเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่เป็นกำลังที่สำคัญของชาติต่อไปในอนาคต เด็กที่จบการศึกษาในระดับมัศึกษานั้นส่วนใหญ่แล้ว คือผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพค้าขายต่าง ๆ หรือแท้ที่จริงก็คือกำลังคนส่วนใหญ่ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาประเทศนั่นเอง ดังนั้นกำลังคนของประเทศจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาด้วยเป็นอย่างมาก จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่า ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้เพียงใดนั้น ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาด้วย

การลงทุนและความสูญเสียทางการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งซึ่งรัฐบาลต้องจ่ายงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนมาก

ในแต่ละปี ดังรายละเอียดจากสถิติแสดงถึงงบประมาณด้านการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2515 - 2519 ดังนี้คือ

ปี 2515 รัฐบาลจัดงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นเงิน 1,957,900,000 บาท
ปี 2516 เป็นจำนวนเงิน 2,112,200,000 บาท ปี 2517 เป็นจำนวนเงิน 2,439,800,000 บาท¹

จากสถิติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าจำนวนเงินทางด้านการศึกษาได้เพิ่มขึ้นทุกปี และถ้านำเอาเงินงบประมาณด้านการศึกษาของปี 2515 มาเทียบกับปี 2519 แล้ว ก็จะทำให้เห็นว่าเงินงบประมาณด้านการศึกษาของปี 2519 มากกว่าปี 2515 เกือบ 3 เท่า

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (2510 - 2514) ได้คาดการณ์ด้านค่าใช้จ่ายเพื่อลงทุนในด้านการศึกษาไว้ว่า " ในปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลจะมีภาระด้านการศึกษากว่า 10,000 ล้านบาท"²

เงินงบประมาณทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับดังกล่าวข้างต้นนั้นได้แบ่งให้กรมสามัญศึกษา และกรมสามัญศึกษาได้ใช้จ่ายเงินไปในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้คือ

ปี 2515 ได้รับงบประมาณเป็นจำนวนเงิน 864,500 บาท ปี 2516 เป็นจำนวนเงิน 1,005,700 บาท ปี 2517 เป็นจำนวนเงิน 1,179,732,300 บาท ปี 2518 เป็นจำนวนเงิน 1,769,887,000 บาท และอีก 2,229,656,700 บาท ในปี 2519³

¹ กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, สถิติการศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2519 (กรุงเทพฯ - มหานคร : ประการักษ์การพิมพ์, 2520), หน้า 72.

² สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510), หน้า 282.

³ กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, สถิติการศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2519, หน้า 72.

เฉพาะปีการศึกษา 2515 นั้นกรมสามัญศึกษาคำนวณว่ารัฐบาลได้จ่ายเงินเพื่อการศึกษาให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเฉลี่ยแล้วเป็นเงินถึง "2100.54 บาทต่อนักเรียน 1 คน"¹

ตามความจริงนั้นเงินซึ่งรัฐบาลได้ลงทุนไปในงานการศึกษาหาได้ไม่ผลคุ้มค่าตรงตามเป้าหมายไม่ แต่จะมีเงินอยู่จำนวนหนึ่งสูญหายไปเกิดเป็นความสูญเสียทางการศึกษาขึ้น ความสูญเสียดังกล่าวนี้เกิดขึ้นได้หลายลักษณะควบกัน เช่น การโฆษณาและอาคารสถานที่โดยไม่คุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่จ่ายไป หรือการที่มีนักเรียนจำนวนหนึ่งสอบตกและเรียนซ้ำชั้นอยู่ในระดับเดิมและการออกกลางคันของนักเรียน เป็นต้น

สำหรับความสูญเสียทางการศึกษาอันเนื่องมาจากการตกซ้ำชั้นของนักเรียนนั้นเป็นเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นกับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษามาเป็นเวลานาน ก็อาจจะพูดได้ว่าตั้งแต่เริ่มมีนักเรียนคนแรกในระดับมัธยมศึกษาสอบตกและต้องเรียนซ้ำชั้น

รัฐบาลไทยมาตระหนักถึงปัญหานี้ก็ต่อเมื่อใกล้สิ้นสุดการพัฒนาระยะที่สองซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 ถึง 2513 ถึงได้มีการกล่าวถึงปัญหานี้ไว้ในภาคสรุปปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นในระยะที่สองของการดำเนินการพัฒนาการศึกษาว่า

- ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ความสูญเสียอันเนื่องมาจากนักเรียนตกซ้ำชั้นและออกกลางคัน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายยังมีอยู่ถึงประมาณ 20 % และ 40 % ตามลำดับ²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

² กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 3 (2515-2519) (พระนคร โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2520), หน้า 4.

หลังจากสิ้นสุดการพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 2 แล้ว ก็ได้มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาต่อไปอีกเป็นระยะที่ 3 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2519 และในแผนพัฒนาการศึกษานี้ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแผนฉบับที่สอง ปัญหาหนึ่งซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขก็คือ ความสูญเสียอันเนื่องมาจากนักเรียนตกชั้น และเมื่อได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาไปจนถึงสิ้นสุดระยะของแผนที่สามแล้ว ก็ปรากฏว่า ปัญหาความสูญเสียอันเนื่องมาจากนักเรียนตกชั้นก็หาได้หมดไปไม่ดังได้มีการกล่าวถึงไว้ในบทสรุปผลการพัฒนาการศึกษาในระยะที่สามว่า

... ส่วนการปรับปรุงในคุณภาพและประสิทธิผลนั้นก็ปรากฏว่ายังไม่สามารถดำเนินการไปไกลเท่าที่ควร เพราะยังปรากฏว่าโรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนอยู่เป็นอันมาก และอัตราการเข้าชั้นและออกกลางคันของนักเรียนในระยะแรกของแผนยังมีจำนวนสูงอยู่

นอกจากนี้แล้วยังได้มีผู้คำนวณไว้เกี่ยวกับการที่รัฐบาลต้องสูญเสียเงินไปในการที่มีนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจำนวนหนึ่งต้องตกชั้นและออกกลางคันดังนี้คือ "ในปี 2515 รัฐบาลต้องสูญเสียเงินไป 61,633,400 บาท ในปี 2516 เสียไป 78,390,500 บาท และในปี 2517 เสียไปอีกถึง 88,857,700 บาท" ²

เมื่อนำจำนวนเงินทั้งหมดที่รัฐบาลต้องสูญเสียไปตั้งแต่ปี 2515 ถึงปี 2517 มารวมกันแล้วจะได้เป็นจำนวนเงินถึง 228,875,600 บาท ซึ่งนำมาเทียบกับค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในปีการศึกษา 2519 ซึ่งรัฐบาลต้องจ่ายเงิน 2,100.54 บาท ต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 คนแล้ว ยอดเงินรวมทั้งหมดซึ่งรัฐบาลต้องสูญเสียไปนั้นจะสามารถนำมาใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2519 ได้ถึงประมาณ 108,988 คนทีเดียว

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2520), หน้า 5.

² เรื่อง เจริญชัย, "การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา," ในเอกสารหมายเลข 6 ประกอบการสัมมนาเรื่อง "การหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคการหาแหล่งเงินเพื่อจัดการศึกษา," (โรงแรมรถไฟหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ : 5-7 มิ.ย. 2519), หน้า 18.

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงจำนวนนักเรียน ซึ่งยังปีติตกซ้ำชั้นอยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ถึงปี พ.ศ. 2518 แล้ว ก็จะได้เห็นว่ายังมีนักเรียนซึ่งสอบตกอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ดังนี้

ในปีการศึกษา 2514 มีนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตกซ้ำชั้นรวมทั้งหมด 25,635 คน ปีการศึกษา 2515 มีจำนวนรวม 29,754 คน ปีการศึกษา 2516 มีจำนวนรวม 23,080 คน ปีการศึกษา 2517 มีจำนวนรวม 32,520 คน¹

การที่ยังมีนักเรียนจำนวนมากตกซ้ำชั้นอยู่นั้น แสดงว่ายังมีการสูญเสียไปทางการศึกษาเหมือนเดิม และรัฐก็ต้องสูญเสียเงินไปเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นจำนวนมากด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นอีกว่าการลงทุนทางการศึกษาเท่าที่ผ่านมายังได้ผลไม่คุ้มค่า

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการตกซ้ำชั้นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นความสูญเสียไปทางการศึกษาที่สำคัญลักษณะหนึ่งสมควรจะได้รับการศึกษาถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ผลที่ได้รับจากการศึกษารังนี้มาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของนักเรียนที่สอบตกในระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุซึ่งทำให้ นักเรียนต้องสอบตก
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่สอบตกและประมาณค่าความสูญเสียไปทางการศึกษา

อันเนื่องมาจากการสอบตกของนักเรียน

¹ กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, สถิติการศึกษากรมสามัญศึกษาปีการศึกษา 2514-2518 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2519), หน้า 76.

แนวเหตุผลสำคัญในการวิจัย

1. การสอบตกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีสาเหตุ
2. สาเหตุของการสอบตกอาจจะเนื่องมาจากสภาพครอบครัว สังคม ครูผู้สอน โรงเรียน และตัวนักเรียนเอง
3. การศึกษาถึงสาเหตุของการสอบตกโดยเฉพาะของนักเรียนในระดับนี้ยังไม่มีผู้ใดได้ทำมาก่อน ถ้ามีผู้ทำการวิจัยอย่างถูกต้องย่อมจะทำให้เข้าใจสภาพและปัญหาของเด็กซึ่งสอบตกในชั้นต่าง ๆ ได้ดีและจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะการสอบตกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2519 เท่านั้น
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทำการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูประจำชั้นและนักเรียนที่สอบตก รวมทั้งเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนของโรงเรียนด้วย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นความเข้าใจของครูประจำชั้นและขอเท็จจริงจากนักเรียนซึ่งสอบตก ตลอดจนข้อมูลซึ่งได้จากแผนกทะเบียนของโรงเรียนซึ่งไม่ได้เป็นข้อมูลที่เก็บไว้เพื่อการวิจัย โดยเฉพาะ ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วนบริบูรณ์
2. ข้อมูลที่ได้จากครูประจำชั้น นักเรียนซึ่งสอบตกและแผนกทะเบียนของโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ถือว่าเป็นตัวแทนของครูประจำชั้น นักเรียนที่สอบตกและแผนกทะเบียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วทั้งประเทศที่สังกัดกองการมัธยมศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สาเหตุของการสอบตก หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนทำให้นักเรียนต้องสอบตก ซึ่งอาจจะ

เป็นองค์ประกอบทางบ้าน โรงเรียน สังคมและตัวนักเรียนเอง
อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างประกอบกัน

- การสอบตก หมายถึง การที่นักเรียนไม่สามารถทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้
ของกระทรวงศึกษาธิการ และต้องเรียนซ้ำในชั้นเดิมอีก 1 ปี
การศึกษาหรือเรียนซ้ำเฉพาะวิชาที่สอบตกอีก 1 ภาคการศึกษา
ในกรณีที่ได้คิดได้หรือตกเป็นรายวิชา
- ปีการศึกษา 2519 หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 16
มีนาคม พ.ศ. 2520
- ความสูญเสียไปทางการศึกษา หมายถึง เงินงบประมาณบางส่วนที่รัฐบาลต้องสูญเสียไปโดยไม่ได้นผล
ตอบแทนตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
- โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญ-
ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- นักเรียนที่สอบตก หมายถึง นักเรียนผู้ซึ่งทำคะแนนไม่ถึงตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ
กำหนดว่าเป็นผู้สอบไล่ได้
- ครูประจำชั้น หมายถึง ครู อาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่อบรม สั่งสอนและให้คำปรึกษาแก่
นักเรียนประจำชั้นแต่ละคน ในตำรวิจัยเรื่องนี้ใช้ครูหรือ
อาจารย์ประจำชั้น ซึ่งเคยมีนักเรียนในความควบคุมสอบตก
- มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ระดับชั้นเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาย
สามัญศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ระดับชั้นเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5
สายสามัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้ทราบถึงสาเหตุของการสอบตกของนักเรียนและจะสามารถหาทางแก้ไขได้ถูกต้อง อันจะทำให้ความสูญเปล่าทางการศึกษาลดลงด้วย
2. ครูและอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จะได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอบตกของนักเรียนและสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนจบการศึกษาได้
3. ผู้วิจัยทั่วไปจะได้ใช้ผลของการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อ ๆ ไป